

PROGRES ȘI CULTURĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ — SOCIALĂ — LITERARĂ

CUPRINSUL:

Invierea — — — — —	C. Z.
Inviere spirituală — — — — —	Ioan Miclea
Insemnări din pragul Invierii — — — — —	A. Șara
Dela culturalizarea poporului la dnfamizarea națiunii ... — — — — —	Vasile Netea
Abecedar tip rural și tip urban — — — — —	Teodorescu Teodor
Despre muzica populară — — — — —	C. Zamfir
Sus, mai sus! ... — — — — —	Vasile Netea
<i>Gabriel Drăgan</i> : Forțele naționalismului creator — — — — —	Mihail Moldovanu
Literatură ardeleană — — — — —	V. N.

ANUL VIII.

No. 4.

Aprilie 1938

Învierea.

Sunt peste 1900 de ani de când clopotele locașurilor de rugăciune vestesc în fiecare primăvară marea bucurie a învierii Celui care s'a dat pe sine jertfă, întru pilduire, a iubirii de oameni, a dreptății și a egalității. Sunt tot atâtea primăveri, care ne aduc raza învierii noastre sufletești, în deșteptarea la viață a naturii.

Pe munți, pe dealuri, în codri, în câmpii, la sate, la orașe, văzduhul e plin de bucurie solemnă, căci Cel care a fost hulit, scuipat, lovit și în cele din urmă răstignit pe lemnul batjocorei, pentru fundamentul moral al societății omenesti de azi, a înviat din morți. Credința egoistă într'un Dumnezeu național al contemporanilor lui Isus, este sfărâmată prin învierea Lui. Pecetluirea mormântului Lui este teama lor de sdruncinare a încrederii în Jehova cel bun numai pentru ei, căci dacă ar mai fi bun și cu alții, cum ar putea să subsiste și să se răsbune stăpânind lumea? Isus n'a fost rău cu ei nici când răstignit pe cruce, era hulit; dimpotrivă se ruga Tatălui pentru iertarea păcatelor lor: „Doamne, iartă-le păcatele, că nu știu ce fac!“ Isus a fost bun cu toată lumea, căci doar pace și iubire propovăduia. Cei cari nu vor pace și iubire, nu vor învățătura creștină; și creștinismul este fundamentul existenței și prosperării societății omenesti.

Hristos a înviat și continuă în fiecare an să ne reamintească învierea Lui. Învierea Lui este învierea noastră, viața Lui este viața noastră, iar patimile Lui sunt patimile noastre în fața celor egoiști și nedrepti. Biserica creștină își sună în fiecare primăvară clopotele cu o deosebită

solemnitate, adunând credincioșii la rugăciune și îndemn spre a păși pe urmele Celui înviat. Câți dintre noi suntem pătrunși de taina învierii Lui? Câți dintre noi urmează exemplul Lui? Spiritul de dreptate, de egalitate și de iubire, încă nu ne copleșește, deși au trecut mai mult de 1900 de ani dela învierea Lui. Societatea omenească înoată încă în nesiguranța practicilor moralelor păgâne. Cel mai tare este și cel mai bun; cel drept este cel mai nebun. Cel drept poate fi cel mai tare, dar cel tare nu poate fi și cel mai drept. Hristos a sădit în inimile celor mulți iubirea, dreptatea și egalitatea de care aceștia erau însetați. De atunci și până azi, cei puțini n'au înțeles pe deplin rosturile acestor pilde divine. De atunci și până azi, cei puțini trăesc o viață falsă, o viață păgână, o viață pentru moartea societății, nu pentru progresul ei. De atunci și până azi, predica lui Isus a răsunat în pustiu.

Fie ca sărbătoarea învierii din acest an să ne aducă raza acelei bucurii de care suntem cu toții însetați; bucuria dreptății și a egalității, bucuria iubirii de oameni, a perfecțiunii, a sfințeniei. În sufletele noastre să învie scântea divină a cuvântului lui Isus, a faptelor Lui, a jertfelor Lui. Idei și fapte întru Hristos, să fie lozinca existenței noastre, căci idei și fapte întru Hristos sunt idealurile de viață ale celor mulți, ale celor adevărați.

De aceea creștinul cu mare bucurie sufletească așteaptă sărbătoarea Sf. Paști, ca din învierea Iubirii și a Dreptății să se adape în fiecare an întru desăvârșirea ființei lui. De aceea creștinul în fiecare an, de sărbătorile Paștilor, cu acea dragoste pioasă, duce la biserică crengi îmmugurite, flori mirositoare și tot ceeace natura ne-a dăruit mai frumos, pentruca din reînvierea ei, să luăm pildă vie întru învierea sufletelor noastre, întru învierea lui Hristos. De aceea creștinul cu vădită emoție plăcută, salută pios din toată inima :

„Hristos a înviat !“ iar răspunsul simbolic, în acelaș cadru solemn, nu întârzie să se arate ca un răsunset din toată convingerea :

„Adevărat, a înviat !“

C. Z.

Inviere spirituală.

Misterul ne înconjoară din toate părțile. Noi înșine, cu lumea noastră lăuntrică și lumea din afară întreagă nu suntem decât o măiastră țesătură de clar-obscur, lumini și umbre, răsărit de soare și miez de noapte; zile cu soare strălucitor și lumină orbitoare; nopți cu întuneric de smoală, fără de început și fără de sfârșit. Misterul și cunoașterea, umbrele și lumina ne împletesc întregul nostru destin pământesc. Sunt epoci în cari perspectivele cari ni se deschid sunt fericitoare; orizontul razei noastre spirituale se pare că învinge întreg necunoscutul; o opintire încă și sunt deslegate toate necunoscutele ecuației. Fiindcă mândria — în acest caz ni se ridică în suflet și ne tulbură, începem să și înlocuim termenii cu factori cunoscuți. Nu mai ținem seamă nici de grad și nici de potențele ecuațiilor; iar rezultatul se prezintă ispititor de precis. Cu trimbițele judecății din urmă vestim „urbi et orbi“ că, înfine, a sosit momentul ultim al cunoașterii; necunoscutul, misterul redutabilul dușman al rațiunii a fost biruit cu desăvârșire, este mort și îngropat pe vecie. Omul, lumea și Dumnezeu, cele trei ecuații, cu mii de necunoscute, de ordin și puteri deosebite, au soluții universal valabile și satisfăcătoare...

Câți dintre chinuții salahori ai cunoașterii n'au fost amăgiți de acest ispititor miraj! Ei formează falanga optimiștilor cunoașterii, a acelora cari cu încredere de copil au atribuit maximalul de pătrundere rațiunii omenești. Greșala lor a pornit și s'a consumat în faptul de a fi socotit că rațiunea practică este suficientă garanță pentru o ajungere la exhaustivitatea întregului necunoscut. Adecă, dacă omul simte cu ardoare setea de cunoaștere, aceasta necondiționat trebuie să se și stâmpere pe

deplin prin munca intelectului și a rațiunii. Dacă la aceasta se mai adaugă și concluzia: cunoașterea și înțelegerea totală fericește, era cu puțință ca să nu ajungă omul acolo, unde dorește atât de mult? În această operă de dialectică însă, se poate desprinde mai bine contribuția voinței decât aceea a rațiunii. Doar este știut că obiectul adecuat al voinței nu este nici „ens, și nici verum“ — cunoașterea, ci „bonum“ spre care tinde. Greșeala de logică este transparentă. Iluzia, ca orice iluzie, n'a putut ține mult. Hipoteza progresului indefinit în cunoaștere, a rămas ceea ce a fost . . . hipoteză, himeră.

Verificarea operației a fost luată dela început de către censorii posibilităților de cunoaștere. Cea dintâi greșeală obvie a fost aceea că s'a nesocotit ordinul și gradul ecuației: rezolvind ordinul supranatural aparținător credinței, după metoda ordinului natural al rațiunii; crezându-se că rațiunii nu-i poate nimic rezista și că prin urmare și acest domeniu este susceptibil intelectului natural, fiindcă o cunoaștere pe altă cale decât a purei rațiuni este un non sens. Deși ecuației de ordin și grad supranatural, ca unealtă de scrutare și deslegare, nu i se poate da alta decât credința. — A doua greșeală n'a fost mai puțin însemnată. Ea a consistat în aceea că nu s'a ținut seamă de numărul necunoscutelor. După ce adevărat, s'a nesocotit gradul, o ecuație cu infinit de multe necunoscute, a fost redusă la o simplă problemă cu una sau numai câteva necunoscute, dintre cele mai ușoare, fără de nici-o desfășurare și motivare justificată. Astfel rezultatul a ieșit că un „deus ex machina“, sau ca Minerva din capul lui Jupiter. Prin faptul că s'a nesocotit misterul și taina, nu înseamnă că s'a și rezolvat, ori că n'ar exista, așa încât în ciuda savanțelor decrete, el persistă și ne înfruntă.

De alte ori ne stăpânesc umbrele și parcă din nepătrunsele abisuri se ridică spre noi norii nepătrunși ai tainelor, ai necunoscutului fără margini. În aceste momente ne simțim dezolați, frânți, osteniți, fără voie și fără încredere în puterile rațiunii noastre. Chiar această lumină o socotim dacă nu întunec, dar cel puțin un opaiț cu fitil de cârpă care pururea fumegă și niciodată nu luminează cu adevărat. Ceea ce cunoaștem prin norii groși de fum din jurul nostru, este nimica; ori dacă cunoaștem ceva, acest ceva nu este realitatea așa după

cum este în sine, ci aparența realității, fenomenele, cari sunt scăldate și încadrate în niște tipare apriorice ale rațiunii, cari astfel modificate, primesc coloratură subiectivă. Lucrurile și lumea în sine ne rămân veșnic necunoscute, fiindcă rațiunea nu le poate pătrunde ființa. Domeniul cunoașterii este foarte restrâns: fenomenele dela care nu-i iertat să ne ridicăm pe baza principiului causalității, sau al contradicției, căci și aceste sunt niște fatale tipare ale cugetării, cari cine știe dacă sunt adevărate realului. Prin urmare, e neștiințific, dacă nu chiar absurd să vorbești de substanță, spirit, Dumnezeu, deoarece la aceste ajungi tot în baza deducției isvorite din principiul causalității.

O altă ordine de lucruri decât cea naturală este imposibilă, jos metafizica, jos credința; cea dintâiu pentru că vorbește despre cele de dincolo de fizică, asupra cărora dibuești; iar a doua pune în fața rațiunii lucruri asupra cărora nici cel puțin nu dibuești. E strigătul pesimiștilor cunoașterii.

Intre aceste două extreme s'a desfășurat tot războiul rațiunii cu necunoscutul. Și ca întotdeauna, așa și acum, adevărul stă în mijloc, fiindcă în însăși esența lui închide echilibrul, armonia și perfecția. El este simplu, ca ființa a cărei proprietate transcendentală este. Doar ființa întrucât se raporta la sine este *una*, întrucât se raporta la inteligență e *adevăr*; iar în raport cu voința este *bine*. Aceste două moduri de-a concepe realitatea nu sunt în întregime false, precum nu pot fi primite nici ca adevăruri integrale. Unul păcătuiește prin exces, iar altul prin defect. Adevărurile parțiale strălucesc ca aurul în mormanele de nisip.

Sisteme asemănătoare, sunt foarte multe, însă în țesătura lor ușor se poate descoperi beteala unuia sau a altuia din cele două. Perioadele istoriei cugetării omenești s'au înclinat când spre una, când spre alta, picurând în sufletele gânditorilor neîncrederea în puterea de pătrundere a rațiunii.

Problema cunoașterii se spune mai întâiu principial și numai dacă i-s'a găsit răspuns chestiunii de principiu, merită viitoarea osteneală. Ea s'ar putea formula astfel: Putem noi cunoaște ceva, în afară de noi? Realitatea este obiect de adevărată cunoaștere intelectuală? Rațiunea omenească își poate găsi obiectul spre care tinde din firea sa? Scurt: Există adev-

quație între rațiune și obiect; adevărul îi este necesar și natural rațiunii? Căci dacă la întrebare se răspunde nu, atunci e de prisos orice încercare și, scepticismul trebuie să fie filosofia tuturor. Dacă din contră, se va răspunde că rațiunea este instrument adecuat al cunoașterii, iar realitatea susceptibilă de a fi sesizată în măsură mai mică decât cum susțin optimiștii, cari visează desvăluirea tuturor misteriilor — chiar a celor peste fire și în măsură mai mare decât cum susțin pesimiștii închiși exclusiv în fluxul efemerelor fenomene, lipsite de orice substrat. În acest caz rațiunea este reabilitată fără să fie divinizată, iar adevărul sprijinit pe realitate și experiență deoparte, pe intelect și rațiune de alta, poate deveni un bun al omenirii.

Cugetătorii mari aproape în unanimitate au răspuns în mod pozitiv întemeindu-se pe însăși firea intelectului și a rațiunii, care n'are altă exigență și altă menire decât cunoașterea non eului întâiu, și apoi a eului. În ce privește aceste două obiecte ale cunoașterii, ele au fost considerate, ca potrivite spre a fi cunoscute.

În istoria filozofiei găsim dansul vârtej, al diferitelor sisteme cari au încercat sesizarea adevărului adevărat, în realitatea internă și externă.

În general sunt încercări uimitoare, îndrăznețe, dar numai fragmentar reușite; unele fundamentale false. Insuccesul evident al unora derivă din îngustimea de vederi, al altora din exageratul orizont ce se atribuie cognoscibilului; unele consideră ca realitate numai lumea ideilor; altele numai aceea a lucrurilor; unele s'au ancorat în fizică, dând naștere pozitivismului, negând metafizica și cunoașterea intelectuală; altele au socotit-o pe aceasta din urmă creatoarea lucrurilor.

Totuși în acest Babilon al contradicțiilor flacăra veșnic vie a adevărului n'a încetat nici pe un moment să ardă. Rațiunea chiar după eclipse regretabile s'a îndreptat pururea spre adevăr, cu pași mai mari sau mai mici. Am putea spune, că chiar dela aprinderea ei în cel dintâiu suflet omenesc, ea s'a hrănit nu numai cu indigesta falsitate, ci și cu roadele savuroase și dătătoare de viață ale adevărului. Altfel nu ne putem explica nici originea, nici dezvoltarea și mai cu seamă — sbuciumul chinuitor al ei. Dacă toate încercările ar fi fost esențial

greșite, până în ziua de astăzi, oamenii ar fi trebuit cam de mult să se cumintească și să nu încerce imposibilul resignându-se în ne gândire și dorind o nirvană națională: stingerea rațiunii.

Cauza pentru care cel puțin în zilele noastre lumea nici nu visează așa ceva, e faptul că filozofia nu e toată falsă și că ea este adevărată în sine. Această filozofie care începe a-și depăna firul dela începutul cugetării și e implicit cuprinsă în certitudinile sensului comun, a prins formă științifică cu Aristotel, apoi cu Toma de Aquino, este „*Philosophia perennis*“¹⁾, sau cum ne place s'o numim *filozofia creștină*. Această filozofie nu începe cu Aristot și nu sfârșește cu Toma de Aquino. Nu începe fiindcă certitudinile sensului comun sunt vechi ca omul; el cu geniala lui intuiție le-a cristalizat în forme, care — vorba lui Kant în ce privește logica lui Aristot — nu mai au lipsă de ulterioare modificări.

Dela această dată filozofia se desvoltă fără incetare, traversând spațiul și timpul, asimilându-și din diferite doctrine sămburele de adevăr pe care-l cuprind. De altă parte ea nu se oprește la Toma de Aquino; el este acela care după ce o purifică de izul păgânismului pământesc, o leagă în chip măestrit cu ordinul supranatural de cunoaștere, lărgindu-i în chip surprinzător sfera.

Am spus că această filozofie este singură adevărată, fapt care reiese în chip clar, nu numai din considerația vechimei și noutății sale permanente; nu numai de aceea spunem că e adevărată fiindcă este vie și țintește a face din oameni ființe vii, cu viață ce depășește timpul, ca și adevărul, ci de aceea fiindcă raportată la filozofiile zise „moderne“, ea singură pune adequația esențială între inteligență și ființă sau realitate. Mai precis: metafizica filozofiei aristotelică-tomistă, este adevărată, fiindcă „Dacă o metafizică este adevărată, toate aspectele complementare, cele mai diverse și cele mai heterogene ale adevărului trebuie în chip necesar — din moment ce este adevărată, să se poată acorda dialectic cu principiile sale și o inteligență suficient penetrantă și suficient deschisă realului trebuie să le

---

1) Jacques Maritain-Théonas ... p. 179.

poată discerne fără ajutorul accidental al eroarei. A pretinde, din contră înseamnă a pune o inadaecuație radicală între inteligență și ființă, a admite că realitatea este ilogică în fondul ei, că *Denknotwendigkeit* sau necesitățile pentru cugetare nu sunt *Seinsnotwendigkeit* sau necesitățile pentru ființă¹⁾“, adică între gândire și realitate ar fi o esențială și ireparabilă contradicție, ruina oricărei cunoașteri intelectuale.

Filozofia creștină este singura care susține că realitatea nu poate fi ilogică, nici din partea rațiunii, nici din partea obiectului de cunoaștere. Celelalte se complac fie în a confunda lucrurile toate în vâlul neastâmpărat al devenirii, fie distingându-le fără a putea arunca o punte solidă, de trecere dela malul intelectului la acela al lucrurilor; ridicându-se peste logică și *principiile prime* ale cugetării, suprimă însuși principiul lor spiritual.

Poate pare cam curioasă, cel puțin pentru unii, încercarea de apune în fața lumii moderne o filozofie care a înflorit în Evul mediu și a fost cultivată mai cu seamă de călugări și Biserică. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Această obiecție dacă s'ar ridica ar însemna o slabă cunoaștere a problemei — ce-i drept, în Evul mediu au fost desgroate columnele adevărului ei, prin geniul lui s. Ansel, s. Albert cel mare, s. Toma etc., însă ea nu e a Evului mediu, ci a tuturor evurilor, așa a evului vechiu, ca și a veacului XX-lea. Faptul că a fost cultivată de oamenii Bisericii, nu credem că ar putea fi o dovadă pentru falsitatea ei.

A susține acest lucru înseamnă a spune că filozofie adevărată nu pot cultiva decât cei îndușmăniți cu Biserica; ori că o filozofie nu poate fi adevărată pentru că e sfântă.

Dealtfel, această filozofie ca în toate vremurile, așa și astăzi are și în lumea laică pe cei mai străluciți reprezentanți ai cugetării, cari prin contribuția lor genială au promovat o adevărată reînviere spirituală în lume.

Nu se poate spune că filozofia aristotelică-tomistă, adică creștină, dela fundamentare și sistematizare — printre veacuri a avut un curs deopotrivă de puternic: au fost veacuri în cari

---

1) J. Maritain, op. cit. p. 191.

se pare că a fost lăsată deoparte de torentul gândirii, veacuri în cari existența și strălucirea ei se pare întunecată de alte curente de gândire cari ajung la apogeu. Așa este epoca raționalismului descartian, a pozitivismului lui A. Comte și mai cu seamă a subiectivismului agnostic-kantian. Aceste sunt vremuri în cari cugetarea creștină primește loviturile cele mai mari; ele însă sunt umbrele cari nu au alt rol în economia gândirii decât ca să mărească prin contrast, strălucirea soarelui. Mulți citind istoria filosofiei și ajungând la aceste epoce, se vor întreba: unde este filozofia tomistă?

Filosofia de care vorbim a pornit din cugetarea sănătoasă omenească, asemenea unei șuvițe de apă cristalină care isbucnește din ceea ce este veșnic, în temporaneitatea omenească. Și asemenea râșorului, a avut de înfruntat în calea sa pururea ascendentă, piedici cari se păreau neînvinse. Deoparte obișnuința în eroare, scepticismul unor școale, greutatea cercetărilor de această natură, cari pretind o intuiție și o ascuțime de spirit deosebită; de altă parte înverșunarea acelora cari orideunde primeau adevărul — chiar fără nici o garanție — afară, de cazul dacă acesta provenea dela Papa, adică dela Biserică. În acest caz era suspectat și îndată respins. Cel mai mare munte pe care a trebuit să-l traverseze a fost însă, o anumită conformare a spiritului omenesc, în virtutea căreia omul este veșnic dornic de noutate de senzațional. Și aceasta nu numai în ce privește ultimele știri, moda, evenimentele, ci și în privința cugetării științifice; ca și cum și în filosofie care studiază lucrurile «sub speciae aeternitatis» ar fi absolut necesar dansul modei — »neuve — plus neuve — la plus neuve«, vorba d-lui Jaques Maritain.

În vremea acestor umbre ale cugetării, filosofia creștină a acționat în adâncime, atacând stâncile de bazalt și rocile calcaroase, răsturnând castelele bufnițelor științei, cari se cocoșaseră acolo. În această luptă tainică, dar titanică, substanța gândirii creștine și-a asimilat toate filoanele aurului de adevăr, găsite în nisipul diferitelor sisteme, ceea ce era eroare n'a fost cruțată, ci măcinată până la totală nimicire. Și ceea ce este mai interesant, tocmai când științifismul se ridicase la rangul de religie a viitorului și când materialismul începuse a-și face loc mai larg

în bălciul cugetării, tocmai atunci, când era mai necesar, filosofia creștină erupe cu forță vulcanică din abisuri insondabile, distrugând digurile șubrede din calea sa. Un curent de gândire, nou, proaspăt și sănătos s'a resimțit în toată lumea creștină. Concomitent în toate părțile lumii, începând cu jumătatea doua a veacului trecut, filosofia creștină s'a așezat în fruntea tumultului gândirii, inspirând și directivând, cernând adevărul, arzând eroarea și minciuna. Zeci de reviste exclusiv de filosofie creștină, nenumărate ziare, publicații și opere, sunt vehiculele gândirii și simțirii creștinești.

Atențiunea lumii apusene spre cngetarea creștină a fost îndreptată și stimulată în mod special de Leo XIII prin celebra sa Enciclică „Aeterni Patris“ din 4 August 1879. Dela această dată filosofia tomistă se introduce în Academii, societăți, universități, seminarii. Societăți filosofice și culturale o studiază, analizează și o răspândesc lumii gânditoare.

Cadrelle acestui articol nu-mi permit să prezint decât extrem de sumar publicațiile, operele și pe reprezentanții cei mai autorizați ai filosofiei creștine. Amintim în Italia pe P. Mattiussi, P. Lepidi, P. Garrigou-Lagrange, a cărui monumentală operă „Dieu“ este o adevărată Summa Philosophiae, P. Hugon, P. Pègues care comentează „Summa“ s. Toma în 21 volume. P. Belmond. P. Gemelli, rectorul Univ. din Milano, cu „*Revista di Philosophia Neo-Scholastica*“.

În Franța filosofia creștină se propune în cele cinci Universități catolice. La cea din paris Păr. Peillaube redactează „*Revue de Philosophie*“ și „*Buletin thomiste feminin*“. Iar dnii Jaques Maritain și Et. Gilson, membri ai Academiei și străluciți profesori universitari stau în fruntea acestei uriașe transfigurări a inteligenței. Opere ca : „*La philosophie bergsonienne*“, „*Éléments de phil.*“ (trad. și în l. japoneză) „*Antimoderne*“, „*Réflexions sur l'Intelligence*“ și monumentală „*Distinguer pour unir — ou les degrés du Savoir*“, ale celui dintâiu, arată cât de organic se încadrează adevărul veacurilor trecute cu adevărul tuturor vremurilor și că bruma de adevăr cuprins în filozofiile moderne își are germeul în aceiaș unică filosofie creștină. În ce privește D-l Et. Gilson dela Collège de France, cel mai bun cunoscător al gândirii Evului mediu, operele lui au devenit indispensabile

pentru filosof și pentru istoric, cu luminile pe cari le conțin: Le Thomisme, La phil. de s. Bonaventure Le Docteur Angelique, L'esprit de la phil. médiévale, Archives d'Histoire litteraire et Doctrinale du M. Age, etc. vorbesc îndeajuns despre vitalitatea filosofiei tomiste. Reviste: Les Archives de phil., La Revue de jeunes, La Vie intellectuelle, Bulletin thomiste, Revue thomiste.

În alte țări am putea aminti încă o sumedenie de reviste și opere, Ex. Card. Mercier în Belgia, Regis Jolivet etc. În Germania, în universitățile engleze și americane și chiar în nefericita Spanie.

* * *

Lumea de azi e în căutarea echilibrului. În jurul nostru totul se clatină și dărâmă, granițe, așezări, concepții și credințe omenеști. Toate fierb, toate se ciocnesc și se anihilează, fiindcă nimic nu e mai corosiv ca ideia. Din ea isvorăsc toate aceste acte funeste și toate prăbușirile. Dacă din contră, ca este sănătoasă și în stare de a înălța pe om deasupra omenescului pur, la ceva mai înalt, atunci se instaurează pacea în sufletului omului și ordinea în raporturile cu semenii apropiați și îndepărtați. Zguduirile îngrozitoare își au origina în filozofiile detestabile ale materialismului ateu, a panteismului care face în chip substanțial pe om una cu Dumnezeu, în evoluționismul monistic și în fenomenologism.

Filosofia creștină¹⁾ este spiritualistă moderată, adecă nu se complăce exclusiv în lumea ideilor, ci ține seama și de realitatea experimentală; este teistă, distingând lumea și pe om, de Dumnezeu, precum distinge efectul de cauză, creatura de creator, fiindcă socotește că o cauză nu poate fi în aceiași vreme și sub același raport și efect. Pune ființa înaintea devenirii și nu crede că ceva poate deveni înainte de-a fi ceva ca să de vină. Afară de aceasta, mai are o caracteristică, care pe noi ne interesează și mai de aproape. Nu e refractară unei ordine de cunoaștere prin Revelație divină, adecă admite, mai mult, socotește potrivită pentru om cunoașterea prin credință. Aceasta îi acordă tributul de creștină.

În acest curent de regenerare spirituală trebuie să ne integrăm și noi din două motive: pentru a salva gândirea din impas și pentrucă suntem creștini. Așa făcând ni se vor deschide perspective largi, drepte și adevărate asupra sensului gândirii și asupra adevăratului creștinism. De aci va țâșni armonia și pacea deoparte; dragostea față de adâncimile cugețării și cunoașterii, de altă parte.

Ioan Miclea.

1) Vezi și articolele în Rev. „Cultura creștină“ Nr. 1, 2-3, 6-7/1937.

Insemnări din pragul Invierii.

Printr'o fericită coincidență, sublima sărbătoare a Invierii Domnului găsește sufletul acestui neam pe pragul unui nou destin istoric. După sbuciumate frământări între frați, în care orizontul măreț al aspirațiunilor naționale a fost fărâmițat în pătimase părți de interes individual; după lungi și chinuitoare procese de destrămare sufletească, în lupta ambițiilor și a falșelor profeții regeneratoare; după o pribegie de decenii pe povârnișuri de mucenie materială și morală, iată, astăzi, istoria neamului readusă pe drumul adevăratului său destin. Noua concepție politică a vieții românești, astăzi, când înfățișarea atmosferei internaționale e hărțuită de sguđuituri din ce în ce mai intinse, semnalând preludiul unor declanșări distrugătoare, e o fericită revenire la rezervele nealterate a vitalității etnice, singure capabile a fortifica energiile spirituale înlăuntru și a clădi zidul integrității geografice la hotare. Clipele de astăzi, când vajnicul neam românesc, după o înțeleaptă meditare asupra experiențelor unui trecut apropiat, analizează, în toată amplexarea sa înegurată, germele desagregării morale și etnice, pornind cu optimismul vremurilor de epopee la clădirea unui nou ideal, sunt străbătute de fiorul celui mai curat misticism etnic. Ele formează dovada fermă de câtă înțelepciune și demnitate e capabil sufletul acestui neam nobil, în vremuri, când destinul său a alunecat pe povârnișul care conduce spre căile pierzării. Hotărîrea țării de-a-și croi, în viitor, o nouă eră, mai fericită și mai bogată în realizări durabile, e glasul legendarelor virtuți străbune, la focul sacru al căroara, povara sacrificiul de milenii, pe Golgota pătimirilor stoice, a fost purtată cu resemnarea celei mai fanatice mucenicii.

Niciodată, poate, nu a răsunat, în sufletul neamului, mai cald și mai simbolic binecuvântarea Mântuitorului: „Pace Vouă!” ca'n aceste zile memorabile, când — dela o margine la alta a țării — inima și simfirea românească bate în ritmul aceluiași avânt de înnoire. Niciodată nu a străbătut în sufletul românesc, mai cald și mai adânc fiorul regenerativ al păcii potolitoare de patimi — și dătătoare de liniște și frățietate, ca astăzi, când vrednicul vlăstar Daco-Roman, rupând zăgazurile unei vieți pline de obidă, pășește dârz la croirea unei noi albi etnice. E înălțător și simbolic acest proces de purificare a orizontului spiritual și național al neamului! La sate, mai ales, unde cu toată înrâurirea nefastă exercitată de un sistem politic amăgitor și distructiv, sufletul poporului și-a păstrat nealterată comoara însușirilor strămoșești, semnalul redresării morale și naționale e primit cu entuziasm sincer și răscolitor de nădejdi noi. Desbrăcat de mentalitatea rătăcirilor de ieri, plugarul se apropie cu încredere la roștul părăginit al gospodăriei sale, în care, după desiluziile viselor himerice, își întrezărește belșugul unei vieți civilizate și omenesti. Măinile, stăpânite ieri, de-o satanică pornire spre vrajbă și răsbunare, se întind frățeste dela semeni la semeni; glasul stropit, ieri, cu otrava tuturor invecivelor necivilizate, astăzi, răsună mai blând și mai binevoitor; ochii infectați, ieri, cu frânturi de noapte, învolburată de ispite și ură, astăzi, sunt mai limpezi, mai calzi și senini; sufletele, smulse din nămolul ucigașelor poteci de discordie și frământări — distrugătoare de credință și tărie morală, își deschid potirele fecundității creștinești, înflorind — pe ramurile simțămintelor virtuozitate — majestosul imn al unei noi „Invieri naționale.”

Invierea Mucenicului depe Golgota pătimirilor mântuitoare, din acest an, în clipele când sufletul neamului românesc își croiește din gânduri și crezuri, animate de flacăra iubirii de Neam, Țară și Rege, o nouă religie etnică, constituie un fapt de-o adâncă semnificație. Ea învâluie nizuința noului destin românesc, în aureola unei noi dovezi de „ocrotire” a acestui nobil neam creștin, de către Pronia Divină. Cât de grăitoare ar trebui să se reverse în inima neamului această dovadă de largă și părintească dragoste a Cerului

față de neamul nostru! Ea se coboară în vremuri de răspântie națională, ca o stea deschizătoare de luminișuri fortifica- toare de energii spirituale anemiate, confirmând — iarăși — scutul voinței devine, la adăpostul căruia, neamul românesc, a străbătut, cu stoicism mucenic, Golgota suferințelor mile- nare, înscriind cu picuri de sânge și flăcări de eroism epe- peic, cea mai măreață pagină a istoriei universale. Și cu atât mai simbolică ni se pare această protegiuire divină, cu cât, în timp ce alte neamuri, în loc de vibrări argintii de clopote și imnuri de slavă, întâmpină strălucitoarea minune a Învierii cu muzica infernală a tunurilor și jertfa sadică a cărnii sfârticate, neamul românesc, trezit printr'o mistică re- velație, așterne în calea Mântuitorului haina imaculată a su- fletului primenit — de patimi. În timp ce alte popoare bat- jocolesc cu o barbară sete apocaliptică [altarele sfintei sme- renii creștinești, sfărâmând statuile milenarelor semne de ci- vilizație și spirituală înălțare, neamul nostru se apropie mai evlavios ca niciodată de veșnicul izvor al tăriei morale: „Isus.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A. Șara.

Dela culturalizarea poporului la dinamizarea națiunii...

Am crezut întotdeauna cu nestrămutată tărie și cu neînduplecată rezistență împotriva oricărui argument și oricărei opinii, că cel dintâi factor determinant al istoriei unui popor, motorul ce poate pune în mișcare puterile și energiile integrale ale unui neam, geniul său creiator, spiritualitatea și forța sa telurică, spiritul său de jertfă și puterea sa de încordare, morala, arta și credința sa, sistemele sale de educație, elanurile și idealurile sale, este **politica**. **Politica sa.**

Nu e vorba de ceea ce în mod obișnuit se numește politică, nu e vorba de politica anumitor partide sau anumitor oameni, ci e vorba de politica *neamului*, de politica *statului*, de acea sforțare permanentă ce năzuește să creeze poporului un cadru și un prestigiu între celelalte popoare, adaptându-se mereu împrejurărilor istorice, să facă din el o forță ale cărei porniri să culmineze printr'un formidabil optimism național, printr'un nesecătuit spirit creiator, și ale cărei acțiuni să galvanizeze toate energiile naționale, urmărind să realizeze integral, ținând seama de împrejurări și de posibilități, un *ideal* național. Despre această *politică* e vorba aici.

Nici bunăstarea economică, nici înflorirea artelor, a științelor și a culturii, nici siguranța sa desăvârșită și nici chiar religia sa, ori cât ar fi ea de națională, nu constituie caracteristica unui popor, nu însemnează deplina realizare a idealului său, nu-i satisface setea de viață și nu consumă toate posibilitățile sale de vi-

rilitate, și nici *nu sunt posibile și durabile* fără o anumită politică națională, ale cărei interese inspiră tuturor celorlalte activități naționale un ritm și un conținut a cărui substanță și vigoare să susțină această politică, să o *impună*, să o popularizeze și să-i asigure triumful spiritual și material.

Artele, științele, economia, religia, sistemele de educație, devin forțe de temut numai întrucât reflectează această politică, întrucât i se subordonează și se contopesc cu țelurile ei, întrucât *înving* în numele ei.

În afară de ea ele nu sunt altceva decât niște creații efemere, cu respirație scurtă, și cu vitalitate mediocră.

Politica neamului, idealurile lui, sunt izvorul dela care se adapă și care le consacără, prin energiile lui se realizează și prin forța lui se perpetuiază.

Această lege a fost verificată de istoria noastră ca și de a tuturor popoarelor. Cele două noțiuni cuprinse în titlul articolului nostru vor dovedi încă odată forța acestui principiu, cum vor dovedi și datoria tuturora, și mai ales a noastră, a învățătorilor, de a sluji din toate puterile și din toată inima, noua politică a neamului românesc.

Intr'adevăr, imediat după războiu și până mai deunăzi, lozincă noastră culturală, năzuințele și îndemnurile statului cu privire la viața satelor și deci a neamului nostru întreg, neam de țărani, se concretizau într'o singură formulă: *culturalizarea poporului*.

De un an doi încoace însă, această formulă a căzut în desuetudine, fiind înlocuită cu alta mai sonoră, mai expresivă par'că: *dinamizarea națiunii*.

Prin toate mijloacele de care dispune, statul caută să asigure astăzi triumful acestei formule, după cum ieri s'a sbătut din rășputeri să asigure isbânda celeilalte.

Care e deosebirea dintre aceste formule, cum se explică succesiunea lor, ce-a făcut până acum necesară lupta pentru culturalizarea poporului și ce impune astăzi încordarea pentru dinamizarea națiunii?

Nimic altceva decât politica statului, politica neamului.

Imediat după război, după unirea tuturor românilor, după realizarea visului nostru național, atunci când s'au întâlnit oameni și mentalități din cele mai îndepărtate colțuri ale românismlui, venind unii de pe câmpurile de bătaie cu răni dureroase în suflet și în trup, și când pretutindeni în Europa se simțea nevoia unei destinderi generale, a unei pacificări a tuturor spiritelor și o mare operă de reparare a tuturor înrăirilor morale și materiale, într'o epocă de puternică democrație, politica și interesele statului cereau ca toți factorii educativi și administrativi să se concentreze pentru această luptă: culturalizarea poporului. Această culturalizare însemna distrugerea barierelor dintre frați, stârpirea analfabetismului, răspândirea cărții și culturii românești, cunoașterea datoriilor și drepturilor cetățenești, pregătirea pentru viața politică începută odată cu acordarea sufragiului universal, creierea deci de individualități puternice, îndrumarea spre o economie rațională, înființarea a cât mai multe școli primare, creierea a cât mai mulți învățători, largă libertate și sprijinirea tuturor inițiativelor culturale, sprijinirea cărții românești, înființarea de biblioteci și de muzee sătești, și... cam aceasta însemna culturalizarea poporului.

N'am fi obiectivi dacă am afirma că statul a reușit să culturalizeze desăvârșit masele poporului, dar am fi nedrepti dacă nu am recunoaște că s'a făcut un pas uriaș pe calea progresului, că s'a creat o atmosferă din cele mai favorabile acestei acțiuni și că ea continuă cu hărnicie și cu putere sporită.

Politica statului a venit acum și a lansat o formulă nouă, care cere strădanii și jertfe noi, avânturi și încordări nouă, pentru o nouă acțiune de stat.

Statul vrea acum dinamizarea națiunii.

Imprejurările cari au făcut necesară lupta pentru culturalizarea poporului s'au schimbat, și în țară și peste hotare, cerând o aspră revizuire a tuturor rosturilor și puterilor noastre, revizuire care prelinde o imediată schimbare a metodelor politice și sociale de până acum.

Peste hotare asistăm pretutindeni la o crâncenă pregătire de război, la o răsturnare a alianțelor cari au dus la creierea României Mari, la o schimbare surprinzătoare a sistemelor de conducere a diferitelor state, la conflicte aprige cari ne cer să fim mereu cu ochii în patru.

Înăuntru țării, din cauza unor prea largi și neînțelese libertăți cetățenești cari au ridicat drepturile individului pe un plan prea înalt, desconsiderând pentru interesele sale personale marile interese ale neamului, și din cauza unei adevărate invazii de elemente streine, periculoase pentru viața poporului nostru, ale cărui forțe economice și profesii libere le copleșise aproape cu totul, surpând temeliiile românești ale statului nostru, ca și din cauza unui mizerabil politicianism, care a contaminat toate ramurile de activitate publică și care a semănat pretutindeni ură și dușmănie între fii aceluiș neam, ducând până la crime și omoruri din motive politice, a semănat pretutindeni scepticism și neîncredere în puterile și autoritatea statului, ducând la călcarea legilor și la sabotarea celor mai vitale interese ale statului, în favorul protejaților politici sau a gheșeftarilor străini, pe mâinile cărora a încăput aproape toată bogăția țării, și înscăunând în locuri de răspundere o sumedenie de oameni incapabili și dăunători binelui public, anarhizând viața națiunii și desfigurându-i fața cea adevărată. Această stare de lucruri ne micșora în ochii străinătății și ne slăbea puterile de ofensivă și rezistență împotriva dușmanilor interni și externi, slăbia autoritatea statului și punea în pericol însăși viitorul națiunii noastre.

Concentrarea și dinamizarea națiunii se impunea deci ca un imperativ istoric.

Pentru apărarea hotarelor țării și a suveranității României printr'o armată bună și numeroasă, bine instruită și bine înarmată, iar înăuntru prin restrângerea libertăților dăunătoare intereselor statului, prin pacificarea spiritelor, prin excluderea politicii de partid din afacerile publice și prin reîntronarea spiritului de muncă și ordine în toate întreprinderile publice și particulare, prin stăvilirea invaziei elementelor streine și prin epurarea și aprecierea justă a celor cu drepturi cetățenești, prin galvanizarea energiilor naționale, prin satisfacerea tuturor intereselor românești și prin creierea unui cetățean român profund devotat statului și neamului românesc.

Deci, atenție, mai întâi la capitalul biologic național.

Cât mai multe nașteri, cât mai mulți copii sănătoși, cât mai

mulți tineri viguroși, morali, harnici, pentru a deveni bărbați muncitori, virtuoși, gata oricând să apere hotarele țării.

S'a înființat astfel străjeria în care sunt încadrați toți copiii țării, s'a înființat premilităria, taberele de muncă obștească, concentrările obligatorii, o mai severă instrucție militară, o mai bună înzestrare cu armament a armatei, creindu-se din copiii și tinerii țării elemente însuflețite, sănătoase, dinamice, viitori ostași invincibili ai neamului românesc pentru a câștiga pentru istoria românească noi Rovine, noi Poduri Inalte și noi Călugăreni — dacă va fi nevoie.

Tot pentru consolidarea capitalului biologic național s'a dat alarma împotriva căsătoriilor dintre români și streini, (unguri și jidani), cari duc la alterarea sângelui românesc și cari introduc în sânul neamului elemente dubioase. *Pericolul e grav de tot constatându-se că tot al treilea român din Transilvania se căsătorește cu unguroaică.* S'a început apoi o viguroasă campanie pentru creierea de spitale, de sanatorii și de dispensarii medicale, pentru a salva populația din ghiarele atâtor boale purtate cu anii. Tuberculoza și sifilisul fac ravagii pretutindeni.

Atenție, apoi, la capitalul psihic național. Prin dinamizarea națiunii se urmărește creierea unui român virtuos, cu caracter bărbătesc, eroic, având încrustat în sângele și sufletul său pecetia neamului românesc, a dragostei de țară și de rege, creierea unui român voinic și războinic, credincios lui Dumnezeu și neamului, pătruns de spiritul de jertfă și de împlinirea datoriei, mândru și optimist, auster și econom, îndrăgostit fanatic de pământul românesc din care nici o unghie să nu mai intre în mâinile dușmanilor.

Creierea unui român muncitor, întreprinzător, econom, devotat familiei și statului, creierea unei familii după modelul roman, în care mamele își sfătuiau feciorii să se întoarcă pe scut sau sub scut, și în care o femeie violată, fie chiar de fiul unui rege, a avut suficient curaj de a-și spinteca pântecul de rușine, creierea unui stat solid, bine organizat și bine apărat în cadrele căruia să poată reînvia Dacia-Felix.

Dinamizarea națiunii însemnează consolidarea vieții de familie, stăvilirea divorțurilor, interzicerea avorturilor, fortificarea și

îmbogățirea gospodăriei rurale, reromânizarea orașelor și a regiunilor înstreinate, îndepărtarea tuturor streinilor din posturile de conducere și răspundere, cu un cuvânt fortificarea și însuflețirea întregii națiuni într'un spirit mai românesc, mai războinic și mai virtuos.

Pentru realizarea acestei dinamizări s'a întocmit o constituție nouă, s'a stârpit politicianismul, s'au adus și se vor mai aduce încă o serie de legi severe cari să sancționeze pe cei cari împiedcă propășirea națiunii și pe cei cari subordonează interesele Statului, intereselor lor personale.

S'a creiat pretutindeni, în societate, în școli, în instituții, o atmosferă prielnică acestei dinamizări. Literatura și artele românești, pe care unii scriitori perversi au crezut o clipă că le pot infecta cu virusul dizolvant și imoral al iudaismului de crasă pornografie și cu tendințe distrugătoare pentru familie, națiune și stat, servind scopuri condamnabile, s'au trezit din moleșeală, au deslănțuit o aprigă reacțiune împotriva celor rătăciți, și au început să servească în mod nobil această acțiune. Pecetia spiritului^{*} național se înfige peste tot.

Culturalizarea poporului a urmărit mai mult scopuri culturale și economice ; dinamizarea națiunii urmărește, bazată pe culturalizarea poporului, scopuri biopolitice, morale și naționale.

E deci o datorie imperioasă de a continua cu însuflețire culturalizarea poporului și de a lupta din toate puterile pentru dinamizarea națiunii.

Invățătorii, cari și-au creiat merite nepieritoare în lupta pentru culturalizarea poporului, se vor năzui desigur să fie cei dinfăi și în încordarea pentru dinamizarea națiunii.

Regele și Țara așteaptă dela noi un nou examen.

Să-l trecem cu vrednicie !

Vasile Netea.

Abecedar tip rural și tip urban.

Intențiunea Ministerului Educației naționale de a monopoliza abecedarul întrebuițat în învățământul primar pentru cl. I., nu poate fi decât o veste bucurătoare, în credința că pe această cale se va da posibilitatea învățătorului de a avea o carte întocmită conform cerințelor pedagogice și psihologice, iar pentru elev o posibilitate din punct de vedere material ușurată. O măsură bună, deși considerată venită cam târziu, căci sugestia acestei hotărâri a fost o preocupare a învățătorilor care și-au dat seama de importanța ei. Abecedarul e prima carte ce se dă noului începător al cunoașterii literilor și primul îndrumător al celui ce predă. Deci, o carte care nu poate fi înlocuită cu alta, căci își are un rol hotărît, potrivit scopului, atât din punct vedere educativ cât și instructiv.

Imbinarea fericită a acestor două scopuri, dă ansamblu potrivit operei educative și instructive.

De felul cum i-se va prezenta prima carte copilului, va fi și inițierea în dragostea de carte. Copilul se știe că'n primii ani de acumulare a cunoștințelor, e ființă plăsmuitoare de cele mai vii fan-tezii. Realitatea, pentru dânsul, e ceva relativ și nici nu i-se poate impune, întrucât nici simțurile nu-i sunt destul de formate.

Copilul gândește și acționează influențabil, sugestionat. Impresiile ce le primește din lumea din afară de el, au răsunet adânc și o influență covârșitoare în formarea lui ca persoană. Nicî odată în viața copilului, ideia de individualitate nu-și găsește rațiunea mai logică și mai evidentă pentru atenția celui ce caută să-i facă instrucția și educația, ca în primii ani de școală. Abecedarul, prima carte a copilului, trebuie să aibă rolul de a continua lumea visării, lumea închipuirii, dar și rolul de a-l introduce în lumea realității. E puntea de trecere dintr'o viață închipuită dar trăită într'o lume care trebuie s'o simtă copilul că trebuie s'o trăească.

Abecedarul trebuie să fie cheia fermecată, care are rolul de a descuia lada în care sunt curiozitățile și bucuriile ce trebuiesc să satisfacă dorințele copilului.

De felul cum va fi primită, în mare măsură, va fi și dorința de carte. Știm cu toții cu câtă bucurie așteaptă copilul abecedarul. Citești în ochii lui bucuria nemărginită când se vede pozat pe coperta cărții și vezi cu câtă plăcere soarbe pozele din primele pagini. Semnele îl interesează mai puțin, și'n multe cazuri deloc. Pentru el, abecedarul îi prezintă o nouă lume. Dacă această lume sugestionată va fi apropiată de felul de a gândi și de a înțelege, va fi o fericită continuitate și copilului i se va pune la dispoziție o ocupație plăcută. Contrar, vom avea acel copil, care urăște cartea, cazuri frecvente, dar mai greu de explicat. În rezumat, abecedarul trebuie să fie cartea vieții copilului la vârsta începătoare de școală. De aici necesitatea din punct de vedere psihologic și pedagogic, de a avea abecedar tip urban și tip rural.

Până acum, prin abecedarul comun întrebuițat, copilului dela țară i se da un abecedar cu desene (chipuri) din viața copilului, în majoritatea cazurilor dela oraș, cu chipuri dintr'o viață necunoscută pentru copilul dela țară și invers pentru cel dela oraș cu chipuri din viața copilului dela țară. Cât de greu îi vine învățătorului să dea explicațiuni pentru mintea fragedă a copilului să înțeleagă concretitatea; apoi, la predarea cuvintelor normale, cuvinte luate iarăși din viața orășănească cu totul abstracte pentru copilul dela țară. Ținând seama de deosebirea psihologică a tipului copilului de țară și cel de oraș, implicit urmează să ținem seama și de deosebirea vocabularului întrebuițat în vorbirea curentă. Copilul de oraș are un vocabular mai vast și variat în domeniul abstracțiunii, pe când cel dela țară mai restrâns și mai cocret.

Copilul de oraș, de multe ori, nu înțelege în totul expresiunile vocabularului copilului dela țară și invers cel dela țară pe ale celui dela oraș. Dându-ne seama că abecedarul este cartea pusă în mână copilului care îi dă posibilitatea de a-și putea așterne în scris gândul în devenire și formare dela concret la abstract ne vom da seama de importanța expresiunilor și a cuvintelor, ca ele să fie în mare măsură luate din vocabularul vieții sale. Cu acest argument adăugăm și mai mult la necesitatea realizării ideii de a avea abecedar tip rural și tip urban.

Dar abecedarul pe lângă condițiunile de ordin psihologic, mai trebuie să exceleze și prin tehnica de construcție. Desemele figurilor au un rol foarte însemnat. Ele vor fi executate în așa fel, încât scena ce reprezintă să fie crâmpeliu din viața copilului, căci numai identificându-se cu sine însuși poate să înțeleagă mai bine, întrucât el explică totul din jurul său în raport cu el.

Așa dar, abecedarul tip urban va reprezenta scene din viața copilului de oraș, iar cel rural scene din viața copilului de țară, mai ales în legătură cu animalele pe care le personifică cu atâta ușurință. Desemele în legătură cu predarea cuvintelor normale vor fi cât mai concrete și'n legătură directă cu subiectul urmărit în lecție. În felul acesta, plecând dela mediul cunoscut pentru copil, metoda întrebuintată cu astfel de abecedar va fi cea mai adecvată sistemului de a introduce mintea copilului pe nesimțite în domeniul gândirii abstracte.

Pentru copil va fi o ușurare, în sensul că ușurându-i felul de contribuție în însușirea cunoștințelor în legătură cu scrierea cuvintelor, i se va deștepta dragostea de carte, iar pentru învățător o ușurare de a nu mai avea nevoie să se muncească cu fel de fel de metode pentru a localiza ideia din lecția abecedarului.

S'ar aduce o critică evidentă, că școala urmărește o unificare prin educație, cu scop național comun și nu regional.

Răspund: E prematur pentru a avea astfel de pretențiuni la un abecedar, când sunt condițiuni de ordin psihologic mai concludente și pe care legea sufletului ți le impune să le respecti. Această unificare trebuie urmărită în clasele de mai târziu, după ce s'a făcut introducerea gândirii copilului din domeniu concret în cel abstract.

Consider că respectarea acestor puncte de vedere în întocmirea unui abecedar bun, va fi o contribuție în opera educativă a copilului.

TEODORESCU TEODOR
Moinești—Bacău.

Despre muzica populară.

VI.

C) Punctul de vedere literar în studiul muzicii populare românești.

Dacă melodia populară ne-a dat ocazie să scriem atâta despre ea în numerele precedente ale revistei de față, deși am căutat să desprindem numai generalități, fără să ne referim la un anumit cântec sau la o categorie de cântece, textul ei literar în analiza noastră, pe lângă faptul că va apărea mult mai clar, va fi și mai concis. Versul popular e simplu, contrastând până la evidență cu melodia lui, pe care am văzut-o altădată că nu e simplă deloc. Există, prin urmare, o flagrantă nepotrivire a textului cu muzica și această nepotrivire a dat naștere celor mai variate interpretări atât din partea compozitorilor cât și a executorilor, respectiv a dirijorilor. Înainte de a stabili calea pe care o urmăm noi în această privință, vom căuta să facem o sumară analiză a versului popular, studiindu-i metrica și refrenul.

Metrica versului popular este de 3 sau de 4 picioare, când numărul silabelor este cu soț (hexa sau octo silabic). Avem însă și versuri populare cu un număr de silabe fără soț (penta sau hepta silabic). În majoritatea cazurilor versurile pentasilabice alternează cu cele hexasilabice, iar cele heptasilabice cu cele octosilabice. Numărul stabil de silabe în vers este de șobiceiu cel cu soț, iar cel mai frecvent este cel de 8 silabe. Un exemplu de vers popular pentasilabic și hexasilabic îl avem în cunoscuta baladă populară „Miorița.“

„Pe-un picior de plaiu (5 silabe)
„Pe-o gură de ratu   ”
„Iată vin în cale   (6 silabe)
„Se cobor la vale   ”

„Trei turme de miei (5 silabe)

„Cu trei ciobănel „

etc.

Un exemplu de vers popular heptasilabic combinat cu versul octosilabic îl avem într'un cântec de Crăciun din valea Mu-reșului secuizat: „Maica Domnului.“

Sfânta Maica lui Isus (7 silabe)

Rătăcește'n jos și'n sus „

Pe câmpia unui râu „

Printre grâne până'n brâu „

Cată loc să s'odihnească (8 silabe)

Și pe fiul sfânt să-l nască „

La un plop cu frunza deasă „

Jos pe pojiște se lasă „

Plopul frunza-și clătina (7 silabe)

Pace Maica nu-și afla „

Tulburată Maica sfântă (8 silabe)

Din grai astfel îi cuvântă „

Unele cântece populare prezintă imperfecțiuni în versificație, fapt ce-l constatăm după metrica lui, care nu se poate combina decât așa cum am amintit mai sus, adică 5 cu 6 silabe sau 7 cu 8 silabe. Aruncând o privire fugară asupra cântecului de Crăciun de mai jos, tot din regiunea amintită, ni s'ar părea că acest exemplu înfrânge regula stabilită.

La sfârșitul lumii.

La sfârșitul lumii (6 silabe)

Trâmbița — vor îngerii (7 silabe)

In patru cornuri de masă (8 silabe)

Unde — a fost Adam odată „

In patru cornuri de lume „

Amin, Doamne, slavă Ție „

Grofii și baroni-or plânge „

Căci acolo nu trebuie „

Nlce aur, nici argintu (8 silabe)
Numai suflet drept și sfântu „

În realitate versurile sunt de 8 silabe cu excepția primelor două, care vor trebui tratate melodic ca și versurile de opt silabe. Melodia acestui cântec e formată din câte un singur vers bisat, fapt care determină nerespectarea rimei, întrucât un singur vers bisat formează o strofă. Ceeace putem observa ca fenomen perpetu în muzica, populară românească din toate regiunile, este adaptarea textului la o melodie oarecare încetățenită, auzită, uneori schimbată după felul cum se potrivește firii țaranului. Acestei melodii el îi adaptează textul care-i convine. Așa s'a întâmplat, se pare, și cu cântecul „La sfârșitul lumii,” poporul cântându-l pe opt silabe, astfel :

„La sfâr-și-tul lu-mii-i-i (bis)
„Trâm-bi-ța-vor în-ge-rii-i.“ (bis).

În unele regiuni, la versurile de 7 silabe se adaugă încă o silabă cu totul străină înțelesului cuvântului, care nu îndeplinește decât funcțiunea de adaptare a versului la melodia existentă și concepută pe versuri de câte 8 silabe.

„Urlă Iancu dela munte (8 silabe)
Cu opt mil și șase sute „
Până Iancu se găta-le (7 silabe + „le“ = 8.)
Toată Turda tremura-le“ „

Când versurile sunt concepute pe 8 silabe, bunăoară, și avem un cuvânt al cărui înțeles este necesar în vers fără să îndeplinească regula numărului de silabe cerut, poporul își permite licențe, prelungind cuvântul, astfel :

„Trei păcurărai pe munte, Hai Leroi Domnu,
„Ei sunt toți trei frați de cruce.“

în loc de „Trei păcurari (respectiv „păcurai“) pe munte.“ Acest caz este determinat nu numai de numărul de silabe, ci și de accentul silabelor versului popular. În adevăr, versul popular românesc este *trohaic*, adică are o silabă accentuată și una neaccentuată, care se succed regulat, astfel :

$\perp \cup \perp \cup \perp \cup \perp$
 $\perp \cup \perp \cup \perp \cup \perp$
 „Trei pă-cu-ră-rai pe mun-te”
 1 2 3 4 5 6 7 8

cifrele fără soț indicând silabele accentuate, iar cifrele cu soț silabele neaccentuate. În cazul când am avea cuvântul „păcurari” înlocuind pe „păcura,” ținând seama de accentul limbii românești, al fiecărui cuvânt, ar trebui să avem următoarele accente:

$\perp \cup \cup \perp \cup \perp \cup$
 „Trei pă-cu-rari pe mun-te”

ceea ce ar suferi ritmul versului popular, care trebuie să rămână trohaic, iar nu o combinație de dactil cu troheu: $\perp \cup \cup$ (dactil) $\perp \cup \perp \cup$ (troheu); iar dacă n'am ține seama de accentul limbii românești, cum uneori nu ține seama nici poporul în cântecele sale, contrastul ar fi prea isbitor, întrucât poporul nu ține seama câte odată de accentul unui cuvânt, dar are grije ca imediat următorul să fie bine accentuat. Aici n'am avea nici un cuvânt bine accentuat, afară de primul:

$\perp \cup \perp \cup \perp \cup \perp$
 „Trei pă-cu-rari pe mun-te”

ceea ce, iarăși, nu se întâmplă în versurile populare. În cel mai rău caz, un vers popular poate avea jumătate din cuvintele ce-l alcătuiesc rău accentuate.

Toate exemplele citate prezintă versuri trohaice. Unii autori socotesc că versul trohaic nu este singurul reprezentat în poezia, respectiv, muzica populară, ci, dinpotrivă, ar exista și un vers iambic (inversul troheului, cu o silabă neaccentuată și una accentuată: $\cup \perp \cup \perp \cup \perp$); apoi spondeul (două silabe accentuate: $\perp \perp$) și dacticul (o silabă accentuată și două neaccentuate: $\perp \cup \cup \perp \cup \cup$) s'ar găsi de asemenea. Din câte știm noi, nici odată nu ne-am întâlnit cu alte versuri populare în afară de cele trohaice, fiindcă tot ceea ce nu este vers trohaic, nu este vers popular; pot fi versuri popularizate, pot fi chiar cântece bătrâ-

nești cu alt ritm, decât cel trohaic, ele nu sunt versuri populare formate în inima și mintea poporului, ele sunt versurile cuiva, al cărui nume a fost uitat de vreme, dacă nu i se mai cunoaște.

Tendența muzicii noastre populare a fost și rămâne de a crea versuri cu un număr cu soț de silabe și anume cu numărul de 8 silabe. Versurile de 6 silabe sunt relativ foarte rare față de cele cu 8 silabe. Aceasta se datorește structurii muzicale a melodiei, care impune par'că o regulă în această privință; și când versul e de 7 silabe, iar muzica ne cere și silaba a opta, poporul o găsește repede în cuvântul „măi“ :

„Foaie verde și-un dudău, măi,
„Nici armata nu-i un rău, măi“ . etc.

sau :

„Foaie verde bob secară
„Flueră Ion pe-afară
„Nu flueră de-altceva, măi
„Flueră mânia mea, măi.

etc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Uneori acest „măi“ se transformă într'un adevărat refren, cu structura sa melodică aparte față de versul strofic, dar despre aceasta, în numărul viitor.

C. Zamfir.

Sus, mai sus!...

Către 'naltul vârf de gând
simtu-mi zilele durând
schil de aur, tron de oțel
să-mi sfințesc nădejdea 'n el...

Curcubee făurite
din aleanuri de ispite,
înlănțuite zările
peste toate țările,
să-mi înalț puterile,
vii ca primăverile.

Crește sufletu-mi în sbor,
neîntrecut călător
peste visuri și păreri,
peste taine peste vreri
peste rugi și 'ngenunchieri
le răspântii de nălțări;
crește și se 'nferecă
tare în putere că
risipește negurile
de pe toate măgurile
și se 'nalță în lumină
ce 'n icoana bizantină
o imagine creștină
de apostol mucenic...

*Simt în urmă veacul mic
cum fărâcă viețile
spurcă diminețile
cū blesteme ne'ndurate
peste gânduri depărtate
cu zodii înfricoșate...*

*Sus spre ceruri, sus, mai sus
suflete cu gândul dus,
sus spre cerul luminos,
spre luceafărul frumos,
sus, mai sus, fără oprire
spre senină mântuire!...*

Vasile Netea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Forțele naționalismului creator.

Factorii de evoluție și evenimentele determinante.

de Gabriel Drăgan.

Preocupat de soarta acestui neam, am urmărit în limita posibilităților — frământarea spiritualității românești din ultimul timp, în domeniul politic, pt. a desprinde drumul spre care se îndreaptă.

În câteva cronici, publicate în această revistă, am analizat câteva cărți, așa zise naționaliste, cari încearcă a desprinde imperativele rasei noastre, drumul indicat de destinul nostru istoric. Aceste cărți își au rădăcinile împlântate în spiritualitatea românească, în duhul și pământul românesc; cu toate că sunt o consecință a frământărilor de aceeași natură, cari au sgâțânat din temelii câteva națiuni europene.

Societatea umană, în fiecare moment al existenței sale, are anumite concepții despre lume, viață și om. Are și trăește, cum se spune: anumite „forme de existență“ (rămânem cu comentariul nostru doar în domeniul politic). Aceste concepții — cu oarecari excepții, diferă dela generație la generație (ele dau naștere luptei dintre generații).

În acest moment multe națiuni, printre cari și națiunea română, își caută o nouă formă de existență. Ori această nouă formă începe să se desprindă din haos. Ea nu este de cât forma statului totalitar stat naționalist, care — aiurea — s'a realizat. Dar naționalismul nostru nu-și are încă o formă definitivă, pt. că, se știe, astăzi nimeni nu se mai poate prezenta cu „idei de import“, cu transplantare de sisteme politice, Naționalismul nostru trebuie să izvorească din propria noastră ființă spirituală. De aceea

naționalismul de astăzi diferită fundamental, în unele puncte ale sale de cel de dinainte de războiu. Exponenții de astăzi ai naționalismului se nizuiesc a găsi formula acestui naționalism. Pâpă în acest moment cea formulă încă nu a fost găsită.

Concepțiile naționaliștilor noștri (ne referim la gânditorii noștri, cari și-au expus în opere concepțiile lor: N. Crainic, R. Motru, Pompiliu Nicolau, A. C. Popovici, N. C. Paulescu și G. Drăgan — de care ne vom ocupa în această cronică) diferă între ele pt. că fiecare privește problema prin prisma sa de vedere, dintr'o anumită latură.

În cronică de față ne vom ocupa de cartea dlui G. Drăgan „Forțele naționalismului creator“.

Mărturisesc că de îndată ce am aflat de apariția acestei cărți am simțit o irezistibilă dorință s'o citesc. Titlul atât de sugestiv, atât de promițător, m'a ispitit. M'așteptam la o clarificare a naționalismului românesc. Credeam că cuprinde o sintetizare a acestuia, întrucât înainte de apariția acestei cărți apăruseră cărțile autorilor enumerați mai sus. Dar... am simțit o amară dezamăgire. În cartea dlui G. Drăgan n'am găsit nimic, dar absolut nimic, din ce mă așteptam. Cartea d-sale nu aduce nici un fel de contribuție la lămurirea naționalismului românesc; ori, noi tinerețul, lucrul acesta îl așteptăm.

Nu știu cum am putea numi cartea dlui G. Drăgan, pt. că în ea găsim și istorie propriu zisă și istorie literară, probleme sociale, culturale și (în jurul acestora se învâрте autorul) politice. Cartea este bine scrisă, cu talent chiar. Din pag. ei se degajează adâncă dragoste de neam a autorului, care ne înșiră — în ordine cronologică — oamenii politici, scriitorii și alte categorii de cetățeni, dela cronicari până la războiul cel mare, cari și-au manifestat, sub o formă oarecare dragostea față de acest neam, adecă naționalismul lor. Se vede în această carte, ca într'un film, tot sbuciumul, toată frământarea prin care a trecut neamul românesc dela primele licăriri de conștiință națională până la realizarea României Mari. Pentru felul cum este scrisă și — mai ales — pt. documentele de cari se folosește autorul, pt. a ne prezenta oamenii faptele și ideile naționalismului românesc din trecut, cartea merită și *trebuie* citită.

Noi încheiem cu regretul de a nu fi găsit în ea ceea ce am așteptat și — cred — au așteptat atâția alții.

Mihail Moldovanu.

Literatură ardeleană :

Ion Agârbiceanu : *Sectarii* — roman ; **Emil Giurgiuca** : *Ano-timpuri* — poeme ; **Mihai Beniuc** : *Cântece de pierzanie* — poeme.

Proză :

Când în Martie 1936 luam un interviu literar Păr. Ion Agârbiceanu, pentru ziarul „Națiunea Română“ dela Cluj, la sfârșitul căruia îmi mărturisea că „lucrează din toamnă la o satiră a năravurilor partidelor noastre politice“, eram departe de a-mi închipui toată frământarea și fierberea politică, atât de crunt ironizată de Dsa în această „satiră“, apărută acum câteva săptămâni sub titlul *Sectarii*, roman.

Sectarii nu sunt vreo carte de dojană bisericească scrisă de un talentat canonic împotriva adventiștilor certați cu biserica, ci sunt una din cele mai interesante și mai biciuitoare cărți scrise la noi împotriva sectarismului politic, împotriva tiraniei spiritului de partid, împotriva innăbușitoarei atmosfere creată de acest spirit, împotriva absurdităților și negliobiilor săvârșite în numele acestui spirit.

Prin acest roman Păr. Ion Agârbiceanu dovedește încă odată că scriitorul adevărat e tot odată și un nedesmințit vizionar, într'adevăr „al semnelor vremii profet.“ Romanul acesta început în toamna anului 1935 și tipărit în Ianuarie 1938 în toila celui mai desmățat bălcu politic, cu câteva săptămâni înainte numai de votarea noii constituții și a dizolvării partidelor politice, era o cruntă prevestire a tuturor celor ce vor urma. Păcat numai că aceia cari ar fi avut mai mult de învățat din acest roman atât de realist, marii politicieni, nu prea au timp să citească asemenea cărți. Romanul a fost citit însă în lung și latul țării cu aceeași plăcere și satisfacție, pe care numai citirea unei cărți scrise de un scriitor cu talentul și inima păr. Ion Agârbiceanu. A fost citită cu aceeași plăcere dela un

capăt la altul al țării, fiindcă dela un capăt la altul al țării aceeaș revoltă mocnea împotriva tiraniei partidelor politice, împotriva desmățului și urgiilor electorale, împotriva lipsei și de umanitate legalitate și de naționalism pe care o dovedeau atâta moravuri de partid, împotriva acelei năprasnice hidre politicianiste care suga sângele țării. Astăzi această hidră a fost definitiv răpusă de fapta istorică a M. S. Regelui Carol II, iar cartea Păr. Ion Agârbiceanu rămâne ca un cumplit document al unor vremuri de nimeni regretate. (Afară de cei cari își făcuseră din politică o mănoasă meserie).

Cu romanul *Sectarii*, Păr. Ion Agârbiceanu a înscris un nou triumf pe răbojul bogat al strălucitei sale activități literare, dovedindu-se unul din cei mai profunzi scriitori contemporani, și un mare luptător pentru isbânda comandamentelor morale și naționale cari trebuie să domnească în viața neamului românesc.

* * *

Poezie :

Emil Giurgiuca, poetul pur, căruia istoricul literar de mâine va trebui să-i stabilească pe lângă valoarea indiscutabilă a poeziei sale, și calitatea, *unică* în Ardeal, de a fi fost acum câțiva ani animatorul fericit al unei vii mișcării literare a tineretului ardelean, pornit la drum odată cu neuitatul său *Abecedar*, și-a adunat acum câteva săptămâni poemele risipite prin caete și reviste într'un volum elegant, intitulat larg și sugestiv: *Anotimpuri*.

După cărțile de poezii ale ardelenilor Lucian Blaga și Aron Cotruș, *Anotimpurile* lui Giurgiuca sunt cea dintâi carte a tineretului generației de poeți ardeleni contemporani, cari calcă cu mândrie și cu mare viitor pe urmele glorioase ale lui Coșbuc, Goga, Iosif, Blaga, Cotruș.

Dealtfel Giurgiuca e adânc conștient de destinul și de misiunea ardelenismului său poetic. In poema cu care se deschide volumul, *Pan*, exprimă acest simțământ clar și categoric:

.....e timpul claie de versuri să te aprinzi

Și să ridici lumina pe cerul ardelean

Larg și senin ca ochiul și mândru cât cuprinzi.

Dealtfel și Giurgiuca descinde din acelaș sat ardelenesc ca și Iosif, ca și Goga, având aceeaș nostalgie a satului și a liniș-

tei patriarhale, și aceiaș presimțire a unui destin neinduplecat de trubadur.

Ajuns în creștetul vieții St. O. Iosif se uită înapoi și suspină dureros:

*Ah, mult mai bine ar fi fost
De-ai fi rămas în sat la noi,
Ai fi avut și tu un rost,
Ai fi avut pământ și boi!...*

iar Goga obosit de atâtea „căi răslețe“ se întoarce îndurerat către părinți:

*De ce m'ați dat de lângă voi,
De ce m'ați dat de-acasă?
Să fi rămas fecior la plug
Să fi rămas la coasă...*

Acelaș sentiment, mai bohem însă și fără întoarcere, dar mai dureros, mai sfâșietor, îl exprimă și Giurgiuca:

*Știu: plugu 'n șură mi-s'a rugini,
La poartă doi părinți bătrâni vor plânge,
Sub cer strein și mohorât voi rătăci
Fără de țință, fără soare, fără sânge...*

*Pe-aici va arde vara înăbușită 'n buruiană,
Un loc în strana dreaptă va fi mereu pustiu,
Mama va duce flori și-a plânge la icoană
Și satul va fi trist că nu mai viu...*

(Despărțire)

Anotimpurile sunt împărțite în trei cicluri limpezi și bine încheiate: *Pan*, *Nimburi*, *Tristia*.

În poeziile din ciclul *Pan*, Giurgiuca doinește din frunză și cântă din chitară străbătând câmpurile înflorite, holdele de vară, malurile de ape, alături de fluturi și de ciocârlii, printre ulmi și goruni, fiindcă:

*Mie fagul, mie apele de cremeni,
Imi sunt semeni, îmi sunt semeni...*

(Imprimăvărare)

În *Nimburi* poetul se uită în jurul său, la sufletul, ram de floare, al unei copile, se coboară în inima sa și-și încearcă aripile pentru sbor înalt, face descântece pentru durerile prietenilor, și-și definește rostul și ruga poetică:

*Versule, fluier de argint, ce mag
A picurat pe buza ta mereu
Un fipăt de cocor rămas pe satul meu
Ca plânsul unui Dumnezeu pribeag?*

*Vers pur, cristal rodit abia din vis,
O dâră de spre înalt, de perlă, du-mă
In râsetele aquaril din abis
Să ard, un pumn de gând, sub clopotul de humă.*

*Să-mi pară sufletul un mac rodit
Ce-și soarbe seva dintr'un fum subpământean
Și pâlpăie spre stele, întemnițat elan,
Să se întoarcă iar în infinit.*

(Ruga poetului)

Tristia cuprinde versurile de iubire ale poetului, versuri triste ca iubirea adevărată :

*Intr'un răzor doi maci se sărută 'n vânt.
Dar eu în van de tine mai visez*

*Vezi, vezi, central University Library Cluj
Ce puțin înseamnă un jurământ.*

*M'opresc în iarbă 'mbrobodit de lacrimi. Seară.
Mai simt pe obraji văpaia buzelor tale mereu.
Trist rătăcesc prin câmpii la marginile satului meu.
Exilat ca Ovidiu lângă marea lui amară.*

*Din toată spuza de visare
Ce s'a ales, ce s'a ales?!*

*Trist îmi desnod din strună ce-am cules :
Un pumn de funigei să-i măie toamna 'n zare.*

(Tristia)

Această iubire nefericită îl va urmări mereu, îl va face să plângă și-o va implora continuu :

*Vezi cum jelește teiul în brocarte,
Dar mâine de iubirea noastră și-o mai aduce aminte ?
O, va trăi, o, va trăi în mine fără moarte
Mireasma de salcâm a sânului tău fierbinte.*

*Făptura ta-mi va crește'n lacrimă atât de bună
Că'n plânsul meu voi auzi buzele tale.*

*Dragoste, deschide-ți iar asupra-mi pleoapele florale,
In somnul din natură să murim împreună.*

(Despărțire)

Din cauza spațiului condiționat suntem siliți să ne despărțim de poeziile lui Giurgiuca fără a mai putea spune nimic *deocamdată* despre ele, și mai ales fără a mai putea reproduce atâtea strofe creionate cu drag.

Cititorul va face cunoștință însă cu farmecul poeziei lui Mihai Beniuc.

* * *

Mihai Beniuc e un nume tot așa de nou în câmpul literaturii, dar tot așa de scump, tot așa de drag ca și Emil Giurgiuca. Sunt abia câteva zile de când Beniuc și-a scos, în aceeași editură ca și Giurgiuca, volumul său de poezii : *Cântece de pierzanie*.

Spre deosebire de Giurgiuca, un posedat al elanurilor elegiace, un temperament reținut și delicat, Beniuc e un temerar, un îndărătnic, un temperament deslănțuit.

Forța și violența lui sare în ochi dela prima strofă :

*Când voi isbi odată eu cu barda,
Această stâncă are să se crape
Și va țâșni din ea șuvoi de ape!
Băieți, aceasta este arta!*

(Cu Dumnezeu la cot)

Beniuc nu are nici o îndoială în privința triumfului său :

*Ca țăranul printre snopi de grâu
Voi intra masiv și greu în vreme,
Cu un car cât dealul de poeme,
Murmurând o doină trist, molâu.*

(Intrare)

El sfidează scepticismul, îndoiala care îl tulbură uneori :

*Indoiala bate icuri
Grele'n mine: „Sunt nimicuri
Toate visurile tale
Toate versurile tale“*

.....

*Eu tot mândru: „Nu mă tem,
Nu mă tem eu de blestem.*

*Vreau să fiu și am să fiu,
Am să fiu ce vreau să fiu!"*

(Indoiala bate icuri)

Dacă în această luptă cu destinul poetul se simte în stare să fie ce vrea să fie, și noi știm ce vrea să fie Beniuc, în lupta cu Eros însă și el ca și toți poeții e un nefericit, un neînțeles.

Aceiaș credință o găsim și la Beniuc ca și la ceilalți poeți :

*O, de-ai fi vrut te-aș fi făcut stăpână
Pe țara mea de visuri și povești.
Ai fi putut cu-un simplu gest de mână
Minuni necunoscute să'nflorești.*

(Apus de poveste)

Dar frumoasa, ca toate frumoasele iubite de poeți, nu de visuri și povești se entuziasmează. Ne-o spune și Beniuc :

*Azi, fata care-mi place, pe cel din urmă Ford
N'ar șovăi să schimbe tot ce-a produs Beethoven
Și Newton laolaltă.*

Poetul se resemnează în fața fatalității vieții, dar inima sa arde mereu :

*Te măriți și știu vei naște prunci,
Veți avea cămin și alte cele
Dar așa frumoasă ca atunci
Când erai stăpâna vieții mele
Nu vei fi tu niciodată,
Niciodată.*

Iubirea îl frământă însă încontinuu, și

*Dacă veți avea bibliotecă,
Iar în ea de mine un volum,*

.....
*Vei putea citi pe câte o filă
Câte patimi mi-ai scornit în piept,
Și-o să-ți fie-o leacă poate milă
C'ai fost rea și crudă-un poet.*

(Intinde vremea giulgiu)

Fiindcă :

De i-aș fi spus în versuri câte fie

*Unui copac la margine de drum,
S'ar fi aprins în zare o făclie
Cu brațele de zare și de fum.*

*Tu, însă, n'ai răspuns nici cât o rămă
La care-i cânți a Noua Simfonie,
Ori cât un melc când lumea se dărâmă
Și el rămâne calm în căsulie.*

(Increstare pe o piatră moale)

Sentimentul reîntoarcerii în satul natal apare tot dureros
ca și la Octavian Goga, dar cu altă deslegare, cu alt rost :

*Am venit iarăș la voi.
Mi se făcuse doc de Sebiș,
De apa sonoră și limpede a Desnei
De culmile cu păduri ale Dealului Mare
— Deacolo voiam să ating în copilărie cerul cu mână.
Și mai cu seamă de voi tovarăși ai copilăriei mele*

.....
*— De-a fi să mai revin vreodată, obosit,
Cu toiagul credinței frânt în două, Cluj
Și visurile numai sdrențe,
Și însetat de semnul pământului,
Aș vrea ca'n cimitirul vostru neîngripit
Să îmi săpați și mie o groapă-adâncă.*

(Tovarășii copilăriei)

Poetul se simte bine în Ardeal :

*Aicea printre Ardeleni mă simt acasă.
In fiecare văd un nepot de-al lui Horia,*

de-al lui Iancu

(Aicea printre Ardeleni)

Și talmăcește astfel drumul tinerilor poeți :

*Pe Eminescu noi poeții tineri,
Zădarnic încercăm, nu-l vom ajunge,
Dar poate noi avem destinul falnic
De a suna din trâmbițele Morții
Sfârșitul veacului,
Și de-a vesti mulțimilor flămânde
O viața nouă!*

(Poeților tineri)

Așa e Mihai Beniuc în gând, în dor, în aspirație.

Poezia lui te atrage ca și muzica, te avântă și te înduioșează, te coboară în tine și te urcă pe creștetul norilor, te înalță și te'ngenunche, simțind în fiecare vers și în fiecare strofă cum se sbate o emoție, un salt, un vis.

Ceeace am scris aici nu vreau să fie o prezentare critică nici pentru Giurgiuca nici pentru Beniuc, ci numai o semnalare, pentru iubitorii de poezie.

* * *

N'aș putea încheia aceste rânduri fără a nu menționa că ambele volume au apărut în editura dlui Miron Neagu dela Sighișoara, care a pus bazele celei mai tinere, mai moderne și mai perfecte edituri românești din Ardeal. Opera editorială întreprinsă de Dl Miron Neagu merită toate felicitările noastre. Programul anunțat de Dl Neagu, program care cuprinde tipărirea mai multor scriitori, cu deosebire ardeleni, din grupul talentat al *Abecedarului*, alcătuind colecția *Abecedar*, e din cale afară de binevenit și e de datoria fiecărui ardelen iubitor de literatură să-i acorde cel mai larg sprijin.

În Ardeal n'am avut până acum o asemenea editură, și de aceea trebuie să sprijinim din răspuțeri acțiunea inițiată de Dl Miron Neagu, cu atât mai mult cu cât în domeniul editorial suntem cu mult în urma ungarilor și a sașilor.

V. N.

PROGRES SI CULTURĂ

REVISTA ASOCIAȚIEI ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUD. MUREȘ.

---

*Apare lunar, afară de Iulie și August, sub îngrijirea
Comitetului Asociației și redactată de un comitet.*

Redactor responsabil:

I. BUTNARIU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul anual :

Pentru învățători — — — — — Lei 100

Pentru comitetele școlare și alte categorii „ 120

Toate manuscrisele, revistele și cărțile de recenzat se vor trimite
pe adresa redacției.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Redacția și Administrația:

Cooperativa de librărie „Progresul“ Tg.-Mureș.